

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Облікова політика підприємства в ціноутворенні

Ярміла С. Ткаль ^{1*}

¹ Сумський національний аграрний університет (Україна). Доцент кафедри обліку і оподаткування, канд. екон. наук, доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: yarmilatkal@ukr.net

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.4.26](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.26)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір
ліцензовано на
умовах Ліцензії
Creative Commons
«Із Зазначенням
Авторства –
Некомерційна 4.0
Міжнародна»
(CC BY-NC 4.0).

Стаття присвячена визначенню ролі облікової політики в ціноутворенні підприємства з особливим акцентом на контроль над суб'єктами управління, оподаткування, звітності та сталого розвитку. Особлива увага приділяється взаємодії між обліковою політикою та ціноутворенням. Мета дослідження – визначення теоретичних, методологічних основ та практичних кроків до визначення ролі облікової політики у галузі ціноутворення з метою підвищення ефективності управління, забезпечення достовірності звітів, оптимізації податків та просування сталого розвитку підприємства. У ході наукового дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, узагальнення та конкретизації. Згідно з результатами, облікова політика підприємства є важливим фактором, який безпосередньо впливає на формування ціноутворення та його ефективності. Її грамотне формування та регулярне оновлення відповідно до змін зовнішнього середовища забезпечує стабільність і гнучкість цінової політики в динамічних умовах ринку. Розглянуто сутність та значення облікової політики для суб'єкта господарювання. Встановлено, про існування взаємозв'язку між оцінкою, оподаткуванням та обліковими рішеннями. Досліджено інформаційне забезпечення ціноутворення: бухгалтерський, управлінський та податковий облік. Проаналізовано систему внутрішнього контролю та аудиту в частині обґрунтованості цінових рішень. З'ясовано, як облікова система дає аналітичну інформацію для обґрунтованої цінової політики. Розглянуто облікову політику підприємства в контексті сталого розвитку, зокрема соціальні та екологічні чинники. Визначено фактори забезпечення прозорості обліку та аудиту в контексті сталого розвитку. Запропоновано напрями удосконалення облікової політики задля підвищення ефективності управління ціноутворенням. У висновках зазначено, що облікова політика підприємства в частині ціноутворення в умовах сталого розвитку має важливе значення як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Це дозволяє сформулювати обґрунтовану, соціально відповідальну та конкурентоспроможну модель ціноутворення, що сприятиме довготривалому успіху підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

облік, контроль, аудит, суб'єкт господарювання, облікова політика, інформаційне забезпечення, звітність, управління підприємством, оподаткування, сталий розвиток.

e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Accounting Policy of the Enterprise in Pricing

Yarmila Tkal ^{1*}

¹ Sumy National Agrarian University (Ukraine). Associate Professor at the Accounting and Taxation Department, PhD in Economics, Associate Professor.

* Corresponding Author, e-mail: yarmilatkal@ukr.net

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.4.26](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.26)

Copyright © 2025
by authors

This is an open
access journal and
all published
articles are licensed
under a Creative
Commons
Attribution-
NonCommercial 4.0
International
(CC BY-NC 4.0)

The article focuses on defining the function of accounting policy in company pricing, with a specific focus on controlling management bodies, taxation, reporting and sustainable expansion. Special consideration is given to the interaction between accounting policy and pricing. The study aims to identify the theoretical, methodological bases and practical actions to establish an accounting policy in the domain of pricing to boost management effectiveness, ensure the dependability of reports, optimize taxes, and foster sustainable development of the enterprise. In the study, general scientific and specific methods of scientific knowledge were employed: analysis and synthesis, induction and deduction, generalization and specification. Based on the findings, the accounting policy of the business is a key aspect that directly influences pricing and its effectiveness. Its skilled creation and frequent revisions reflecting shifts in the external environment guarantee the stability and adaptability of the pricing strategy in volatile market conditions. This paper explores the core and significance of accounting policy for an economic entity. It is determined that there's a correlation between valuation, taxation and accounting choices. The informational support for pricing is examined: financial, managerial and tax accounting. The system of internal control and audit is evaluated in terms of the legitimacy of pricing decisions. It's discovered how the accounting system delivers analytical information for a sound pricing strategy. The accounting policy of the enterprise within the context of sustainable development, including social and environmental aspects, is considered. The factors of assuring the transparency of accounting and auditing regarding sustainable development are determined. Directions for enhancing the accounting policy to increase the effectiveness of pricing management are proposed. The conclusions indicate that the accounting policy of an enterprise in terms of pricing within the context of sustainable development is significant from both theoretical and practical perspectives. This allows for forming a reasonable, socially responsible and competitive model of price management, which will contribute to the long-term success of the enterprise.

KEYWORDS

accounting, control, audit, business entity, accounting policy, information support, reporting, enterprise management, taxation, sustainable development.

1. Вступ

Нинішні умови господарювання підприємствами характеризуються такими факторами: підвищення конкуренції на ринку, прискорення наукового та технологічного прогресу та постійне виникнення нових можливостей для розширення контенту та технічної бази, а також збільшення попиту на оперативні відповіді на зміни ринку. Швидка поява ряду нових невизначених викликів, успіхів та перспектив є одними з причин постійного виникнення безлічі нових непередбачених загроз. За рахунок таких обставин значно розширюється коло доступних підприємству стратегічних альтернатив розвитку. Без конкретного механізму цінової політики ефективна система управління підприємствами неможлива в сучасній ринковій економіці.

Облікова політика підприємства, яка визначає методологічні та організаційні підходи до бухгалтерського, податкового та управлінського обліку, є ключовою частиною цієї політики. Саме облікова політика встановлює основну інформаційну базу, на якій визначається вартість виробництва, оцінюється дохідність та визначаються ціни на продукцію та послуги. Ціноутворення, як процес визначення вартості продукту, сильно залежить від методів оцінки витрат, амортизації та інших облікових рішень. Правильно розроблена облікова політика не тільки дає можливість формувати ціни, але й забезпечує прозорість у фінансових звітах, оптимізує податкові платежі та сприяє постійному розвитку компанії.

2. Огляд літературних джерел

Питанням облікової політики присвячені праці фахівців з обліку й аудиту – Н. Оляднічук [1, с. 244], Г. О. Король, І. М. Ізвєкова, О. О. Ясногор [2, с. 780], Л. А. Кушнір, О. Н. Коркушко, В. О. Кушнір [3, с. 246], М. М. Танасієва, М. Р. Смола [4] досліджували: проблемні питання теоретичних та практичних властивостей організації облікової політики; розглядали нинішні умови формування облікової політики відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та аспектів її використання суб'єктами господарювання. Н. Мазур [5, с. 139], Н. Ю. Чорна, Ю. Л. Кулик [6, с. 52] освітлювали питання створення дієвої облікової політики з точки зору ціноутворення підприємства; обґрунтували теоретичні засади та розробили практичні поради щодо формування дієвої облікової політики в керуванні ціноутворенням підприємства.

Л. В. Коваль, І. М. Лепетан, [7, с. 165] наголошували на елементах облікової політики прямого та непрямого впливу на формування вартості продукції, визначили етапи організації обліку в ціноутворенні. К. В. Чичуліна, Н. А. Хвостенко [8, с. 375] досліджували складові частини елементів обліково-економічної політики стосовно процесу ціноутворення, аналіз взаємозв'язку обліку витрат та процедури калькулювання як визначальних чинників ціноутворення. Т. Сторожук, А. Моргуненко [9, с. 117] досліджували деталі про бухгалтерські директиви для міжнародних корпоративних груп; запропонували модель формування документів для облікових директив щодо трансферного ціноутворення. В. М. Помулева, Т. А. Никоненко [10] з'ясовували особливості розрахунку та обліку торгової націнки.

Однак сьогодні на практиці значної кількості підприємств, під час створення облікової політики у ціноутворенні, виникають труднощі, зумовлені нестачею теоретичних основ, достатньої кваліфікації та професійного досвіду з обліку, формальним підходом до цього питання.

3. Постановка завдання

Метою дослідження є вивчення теоретичних засад та практичних аспектів визначення ролі облікової політики підприємства у сфері ціноутворення, з метою визначення її впливу на облік витрат, управління фінансовими результатами, податкове навантаження та забезпечення ефективного управління підприємством в умовах сталого розвитку.

4. Методи та матеріали

Теоретичні та методологічні основи дослідження – це діалектичні методи наукових знань, систематичні підходи для дослідження економічних явищ, основні положення сучасної

економічної теорії та наукові дослідження, що стосуються практичних питань обліку щодо ціноутворення. У процесі вирішення зазначених завдань застосовано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, узагальнення та конкретизації – з метою теоретичного узагальнення та формулювання висновків при з'ясуванні проблем та напрямків удосконалення облікової політики в ціноутворенні; графічний – для наочного відображення результатів та формулювання висновків для уточнення проблем та напрямків вдосконалення обліку ціноутворення.

5. Результати та обговорення

Розвиток вітчизняних підприємств багато в чому залежить від результативної організації та планування фінансово-господарської діяльності. Важливим знаряддям у побудові та реалізації облікового, контрольного та управлінського процесів у суб'єктів господарювання є облікова політика підприємства. Поява поняття «облікова політика» у вітчизняній практиці пов'язана зі змінами в системі економічних відносин, що зумовили потребу реформування бухгалтерського обліку в Україні, його пристосування до нових умов господарювання та процесами трансформації бухгалтерського обліку згідно з міжнародними стандартами.

Облікова політика – це сукупність засад, методів та процедур, які підприємства застосовують для підготовки та подання щорічної фінансової звітності відповідно до бухгалтерського, управлінського та податкового обліку. В табл. 1 показано суть та значення облікової політики підприємства.

Таблиця. 1. Сутність та значення облікової політики підприємства

Критерій	Зміст
Сутність облікової політики	Сукупність засад, методів та процедур, що регламентують ведення обліку на підприємстві відповідно до законодавства
Нормативна основа	Визначається Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», П(С)БО або МСФЗ
Основні компоненти	Методи оцінювання запасів, амортизації, визнання прибутків та видатків, організація обліку, графік документообігу та інше
Функціональне призначення	Регулювання облікових процедур, унормування підходів до обліку на підприємстві
Значення для управління	Забезпечує правдиву інформацію для прийняття рішень, формування вартості, оцінки витрат та прибутків.
Вплив на звітність	Визначає методологію формування фінансової звітності та її якість
Роль у податковому плануванні	Надає можливість оптимізувати податкове навантаження через вибір зручних облікових методів
Контрольна функція	Створює підґрунтя для внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту
Вплив на сталий розвиток	Сприяє прозорості, підзвітності та врахуванню екологічних та соціальних факторів у веденні бізнесу

Джерело: сформовано автором на основі [11].

В сучасних реаліях динамічного ринку та значної конкуренції цінова політика є важливим засобом досягнення стратегічних цілей підприємства. Від вірного формування цін залежить прибутковість, конкурентоспроможність продукції та фінансова стабільність бізнесу. Разом з тим, основою для обґрунтованого встановлення цін є дані бухгалтерського та управлінського обліку.

Облік виступає не тільки технічним способом фіксації господарських операцій, а й аналітичним інструментом, котрий забезпечує керівництво підприємства потрібною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень. Саме через систему обліку формується собівартість продукції, визначаються витрати, оцінюється рентабельність і обчислюються цінові параметри. Бухгалтерський облік є основою інформаційного забезпечення управлінських рішень, зокрема у сфері ціноутворення. Формування ціни на продукцію, товари чи послуги безпосередньо залежить від повноти та достовірності облікових даних, передусім щодо витрат, собівартості, прибутковості та податкового навантаження (рис. 1).

Взаємозв'язок між ціноутворенням, оподаткуванням та бухгалтерськими рішеннями є надзвичайно тісним, оскільки саме система обліку створює базу для обґрунтування цін, обчислення податкових зобов'язань та оцінки фінансових результатів підприємства.

Правильний вибір облікових підходів безпосередньо впливає на собівартість продукції, структуру витрат, рівень прибутків та обсяг податків до сплати (табл. 2).

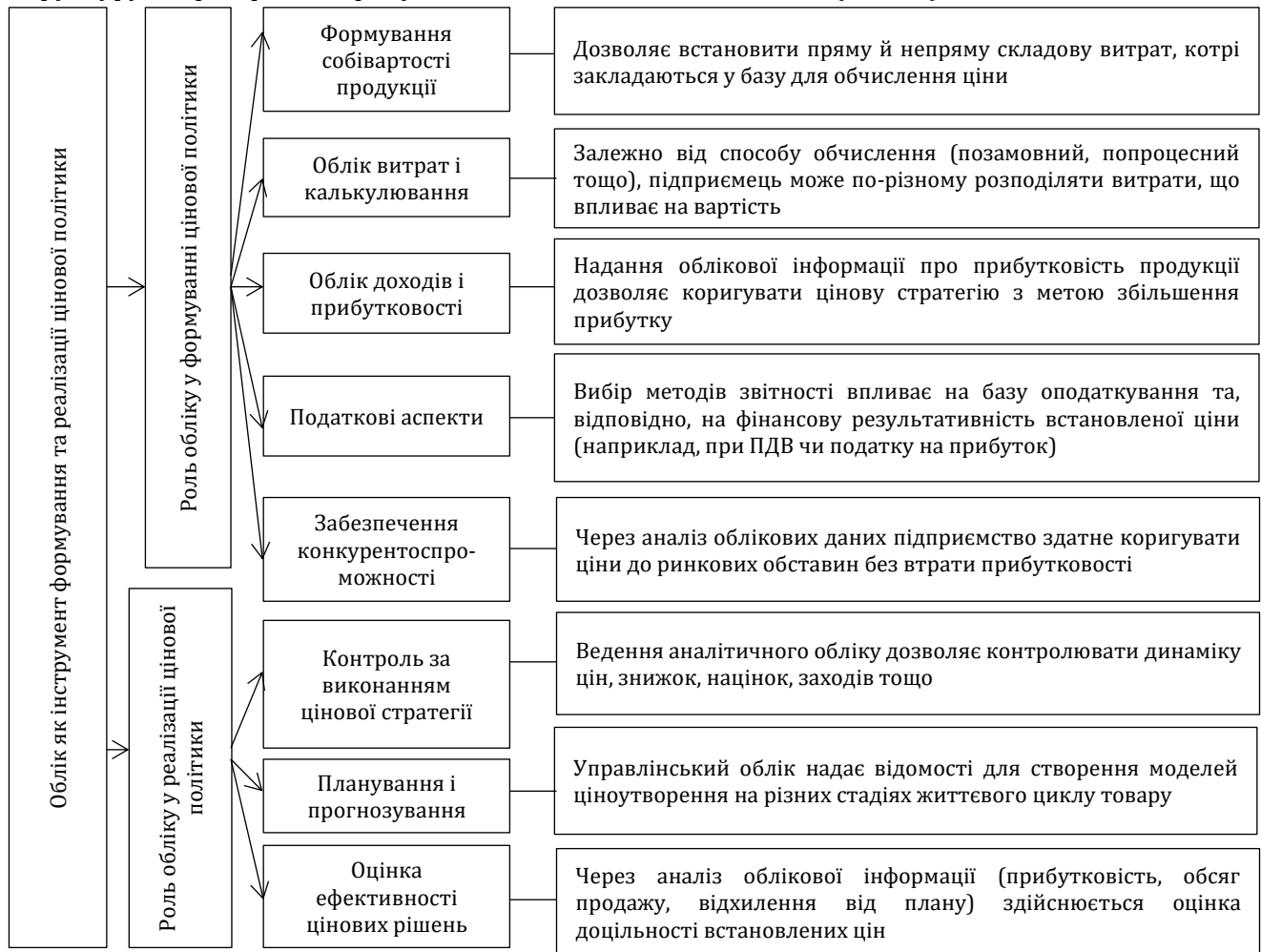

Рис. 1. Облік як інструмент формування та реалізації цінової політики

Джерело: сформовано автором на основі [12, с. 614].

Таблиця 2. Зв'язок між ціноутворенням, оподаткуванням і обліковими рішеннями

Критерій	Особливості	Вплив на інші сфери
Облікові рішення	Вибір способів обліку витрат, прибутків, амортизації, оцінки запасів, калькулювання	Впливає на ціни → формує собівартість; змінює базу оподаткування
Ціноутворення	Визначення ціни продажу на основі собівартості, націнок, прибутковості	Визначає прибуток → впливає на податок з прибутку; регулюється нормами трансфертного ціноутворення
Оподаткування	Податок на прибуток, ПДВ, акциз, рентна плата; залежить від фінансового результату та облікових даних	Вимагає прозорості цін; може змінювати фінансову модель ціноутворення
Фінансова звітність	Відображає прибутки, видатки, бухгалтерські підходи, цінову стратегію	Є джерелом для наглядових органів; демонструє результативність обраної цінової політики
Податкові ризики	Виникають при завищенні/заниженні вартості, невідповідності облікових відомостей фактичним операціям	Можуть спричинити штрафи, донарахування, втрату ділової репутації

Джерело: сформовано автором на основі [13; 14, с. 105].

Підприємство мусить координувати облікову політику, розробку цін та планування податків для досягнення фінансового успіху, а також гарантування прозорості та дотримання норм з метою забезпечення фінансової стабільності. Оскільки це прямо впливає на фінансові результати, якість продукції та стратегію росту компанії, облікова політика відіграє вирішальну роль у рамках ціноутворення. Без якісної інформаційної допомоги, яка базується на бухгалтерському, управлінському й податковому обліку, що впливає на обґрунтованість ціни.

Кожен з цих типів обліку виконує певну роль: облік забезпечує точність та правдивість бухгалтерського обліку в результаті стандартів, управлінський – надає гнучкі та аналітичні дані для прийняття операційних рішень, а податковий враховує вимоги фінансового законодавства. Саме їх інтегроване використання допомагає компанії формувати економічно конкурентні ціни, при цьому все ще враховуючи внутрішні витрати, ринкові умови та податкові навантаження. Ціноутворення на підприємстві визначається тим, як використовуються дані облікової інформації. Бухгалтерський облік, управлінський та податковий облік – це три найпоширеніші джерела таких звітів, кожен з яких відіграє життєво важливу роль у забезпеченні точності цінових рішень (табл. 3).

Таблиця 3. Інформаційне забезпечення ціноутворення

Вид обліку	Характеристика	Значення для ціноутворення
Бухгалтерський облік	Регулюється П(С)БО або МСФЗ. Відображає дійсні видатки, прибутки, активи та зобов'язання. Скерований на складання фінансової звітності	Слугувати підґрунтям для визначення собівартості. Забезпечує правдиві дані про витрати та прибуток
Управлінський облік	Орієнтований на внутрішнє застосування. Не регулюється законом. Забезпечує детальний аналіз витрат та прибутків	Дозволяє формувати різноманітні цінові варіанти. Використовується для складання бюджету, аналізу прибутковості.
Податковий облік	Визначається податковим кодексом (ПКУ). Спрямований на обчислення податкових зобов'язань. Відображає прибутки та видатки у податкових цілях	Дозволяє брати до уваги податкове навантаження при створенні цін. Суттєвий для дотримання принципу «витягнутої руки»

Джерело: сформовано автором на основі [15, с. 104].

Ціноутворення – один з найважливіших аспектів компанії, оскільки воно значною мірою залежить від конкурентоспроможності продукції, фінансових результатів та здатності задовольнити попит клієнтів. Однак правильність і обґрунтованість ціноутворення неможлива без надійної системи внутрішнього контролю та аудиту, які забезпечують точність, ефективність і відповідність цінової політики вимогам ринку і законодавства. Система внутрішнього контролю відповідає за розробку структурованих методів моніторингу витрат, що визначає витрати на продукцію та ціни, а також запобігання потенційних помилок та зловживань. Аудит, з іншого боку, є незалежним інструментом для визначення ефективності цієї системи, а також визначення точності цінових рішень та дотримання встановлених стандартів та податкових вимог.

Система внутрішнього контролю та аудиту на підприємстві є важливим засобом для забезпечення правильності, ефективності та відповідності ціноутворення вимогам бізнесу, законодавства та ринку. Важливою складовою цієї системи є оцінка обґрунтованості цінових рішень, які можуть значно вплинути на фінансові результати підприємства, його конкурентоспроможність та спроможність дотримуватись податкових зобов'язань.

Внутрішній контроль – це система процесів, політик та процедур, які допомагають забезпечити досягнення стратегічних цілей підприємства, запобігають шахрайству, помилок та зловживань, а також забезпечують фінансову доброчесність та дотримання законодавчих вимог. Для визначення та обґрунтування цін, внутрішній контроль є життєво важливим.

Аудит – це незалежна перевірка та оцінка операцій підприємства, щоб визначити, чи організація дотримується встановленої політики, процедур та законодавства. Аудит у частині ціноутворення оцінює відповідність внутрішніх процедур та цінових рішень законодавчим і регуляторним вимогам, а також перевіряє обґрунтованість і розумність цін.

Інтеграція внутрішнього контролю та аудиту сприяє досягненню більшої ефективності ціноутворення. Внутрішній контроль забезпечує моніторинг і управління ризиками на щоденному рівні, а аудит надає незалежну оцінку та виявляє потенційні проблеми або покращення в процесі ціноутворення (табл. 4).

Система внутрішнього контролю та аудиту є невід'ємною складовою обґрунтованості цінових рішень. Внутрішній контроль гарантує правильність і своєчасність визначення вартості, тоді як аудит перевіряє відповідність цих рішень політиці підприємства та вимогам законодавства. Обидва інструменти сприяють зменшенню ризиків, підвищенню ефективності ціноутворення та забезпеченню фінансової стабільності підприємства.

**Таблиця 4. Аналіз системи внутрішнього контролю та аудиту в частині
обґрунтованості цінових рішень**

Критерій	Зміст	Роль внутрішнього контролю	Роль аудиту
Процедури затвердження цін	Встановлення процедур для затвердження вартості на продукцію,	Визначення та нагляд за коректністю процесу схвалення цінових рішень	Перевірка дотримання визначених процедур та внутрішніх регламентів при затвердженні вартості
Оцінка витрат	Визначення витрат на виготовлення, зокрема прями та непрямі витрати, для обчислення собівартості продукції	Контроль коректності обліку видатків і розрахунків собівартості, запобігання помилок у класифікації витрат	Перевірка відповідності витрат обґрунтованим цінам, виявлення ймовірних помилок або неефективних витрат
Аналіз ринкових умов	Врахування зовнішніх чинників, таких як конкуренція, попит, інфляція, для формування конкурентоспроможної вартості	Оцінка зовнішніх обставин та вплив на внутрішні вартості через систему внутрішнього моніторингу ринку	Перевірка дієвості коригування цін у відповідь на зміни на ринку і відповідність конкурентним обставинам
Оцінка ефективності націнки	Встановлення націнки на основі собівартості для забезпечення зиску	Контроль за правильним розрахунком націнки на продукцію та її обґрунтованістю	Оцінка доцільності націнки, її відповідність фінансовим завданням та ринковим обставинам
Податкові аспекти	Врахування податкових зобов'язань, наприклад, ПДВ, податок з прибутків, при визначенні вартості	Забезпечення відповідності цінових рішень податковим нормам та фіскальним правилам	Перевірка коректності обчислення податкових зобов'язань у зв'язку з встановленими цінами та оцінка податкових ризиків
Коригування цін	Процедури корегування вартості залежно від змін витрат, ринкових обставин або інших чинників	Встановлення зрозумілих правил для зміни вартості у разі зміни видатків чи інших зовнішніх факторів	Оцінювання ефективності процесу корегування цін, відповідність вимогам та реакція на ринкові й внутрішні зміни
Прозорість процесу ціноутворення	Оцінювання прозорості та документального засвідчення кожного кроку формування ціни, враховуючи усі складові витрат і націнок	Забезпечення ведення відповідної документації та обліку задля прозорості процесу ціноутворення	Перевірка коректності ведення документації та дотримання вимог прозорості при визначенні вартості

Джерело: сформовано автором на основі [16, с. 66; 17].

У сучасних умовах посилення вимог до фінансової прозорості та обґрунтованості цінових рішень аудит облікової політики в частині ціноутворення стає особливо актуальним. Саме аудит дозволяє оцінити, наскільки обрана облікова політика відповідає законодавству, економічній доцільності та інтересам компанії. Беручи до уваги значення ціни як ключового фактора прибутковості, аудит дає можливість виявити помилки, ризики, неефективні методи в методології обліку витрат та формуванні ціни. Цілі, процедури та результати аудиту облікової політики щодо ціноутворення наведено у табл. 5.

Аудит облікової політики в ціноутворенні є важливим інструментом для моніторингу ефективності та легітимності цінових рішень. Це допомагає підвищити прозорість фінансових операцій, мінімізувати податкові ризики та забезпечити фінансову стабільність компанії. Регулярні перегляди облікової політики можуть допомогти адаптувати політику ціноутворення до нових ситуацій, гарантуючи, що це доречно та відповідно до внутрішніх, так і зовнішніх стандартів.

У сьогоdnішньому контексті ринкової конкуренції добре розроблена стратегія ціноутворення є ключовим елементом гарантування успіху, адаптації до змін у зовнішньому середовищі та досягнення стратегічних цілей компенсації. Якість, оперативні та всебічні дані про витрати, якість продукції, прибутковість, податкові наслідки та ринкові зміни є необхідними для прийняття обґрунтованих цінових рішень. Облікова політика є джерелом таких звітів. Облікова політика забезпечує повний цикл даних, від розробки витрат на продукцію до аналізу впливу цінових рішень на фінансові результати, завдяки інтеграції бухгалтерського, податкового обліку та планування.

Таблиця 5. Цілі, процедури та результати аудиту облікової політики щодо ціноутворення

Сфера аудиту	Ціль аудиту	Типові аудиторські процедури	Результати
Наказ про облікову політику	Перевірити наявність та чинність облікових рішень	Аналіз документації, відповідність П(С)БО чи МСФЗ	Виявлення застарілих чи нечітких положень
Методи калькулювання собівартості	Оцінити коректність формування ціни на основі витрат	Порівняння облікових даних з обчисленнями, перевірка логіки підрахунків	Виявлення неточностей чи маніпуляцій з витратами
Класифікація витрат	Встановити відповідність видатків правилам обліку	Перевірка коректності розподілу на прямі/непрямі, змінні/сталі	Невірне визначення може спричинити викривлення вартості
Трансфертне ціноутворення (ТП)	Перевірити дотримання законодавчих приписів	Аналіз ТП-документації, звіту щодо контрольованих операцій	Порушення потреб – фіскальні ризики, санкції
Документальне підтвердження витрат	Перевірити правомірність облікових даних	Вибірковий розбір вихідних документів	Виявлення невинуватених або відсутніх витрат
Фінансовий вплив облікової політики	Оцінити вплив вибраних підходів на звітність та прибуток	Аналіз впливу методів оцінювання, амортизації, запасів	Можливе викривлення прибутку або податкової бази
Внутрішній контроль за ціноутворенням	Перевірити наявність процесів контролю	Аналіз положень про нагляд, бесіди з персоналом	Відсутність нагляду – ризик помилок та невинуватених рішень

Джерело: сформовано автором на основі [18].

Облікова система підприємства є не тільки джерелом даних для фінансової звітності, але й інструментом аналізу, що дозволяє приймати ефективні цінові рішення. Завдяки інтеграції бухгалтерського, управлінського та податкового обліку, вона формує інформаційну основу для: точного розрахунку собівартості; аналізу витрат; оцінки прибутковості продукції; врахування податкових наслідків цінових рішень; формування сценаріїв цінової стратегії (табл. 6).

Таблиця 6. Аналітична інформація облікової системи для ціноутворення

Облікова підсистема	Види аналітичної інформації	Застосування у ціноутворенні
Бухгалтерський облік	Фактична собівартість продукції. Облік прямих та непрямих затрат. Відомості про амортизацію.	Встановлення найменшого рівня ціни. Обчислення витратної вартості ціни
Управлінський облік	Центри видатків. Калькуляція по типах продукції. CVP-аналіз (аналіз «витрати-обсяг-прибуток»)	Формування націнки. Удосконалення асортименту. Моделювання цінових сценаріїв
Податковий облік	Податкові видатки. Нараховані податки (ПДВ, прибуток). Відомості трансфертного ціноутворення	Врахування фіскального тягаря в ціні. Перевірка відповідності податковим нормам
Фінансова звітність	Динаміка прибутків. Оборотність активів. Прибутковість реалізації	Моніторинг результативності цінової політики. Коригування цін на підставі фінансових показників
Інтегровані системи ERP	Аналіз в реальному часі. Об'єднання з ринковими та логістичними відомостями	Оперативне ціноутворення з врахуванням зовнішніх чинників

Джерело: сформовано автором на основі [19, с. 107].

Підприємство дістає дані з бухгалтерської системи про збільшення витрат на сировину. Управлінський облік дає змогу змодельовати вплив цих змін на собівартість окремих виробів. Податковий облік демонструє, як зміна ціни вплине на податкове навантаження. На основі цього формується обґрунтована ціна, яка покриває витрати, гарантує рентабельність і відповідає податковому законодавству. Облікова система не тільки фіксує фактичні дані, але й генерує аналітичну інформацію, що є фундаментом для раціональної та адаптивної цінової політики. Завдяки цьому керівництво підприємства може ухвалювати виважені рішення, мінімізувати ризики та забезпечити фінансову стабільність.

Формування облікової політики в частині ціноутворення полягає у системному виборі

таких облікових рішень, які забезпечують точне, неупереджене та обґрунтоване визначення ціни на продукцію або послуги. Послідовність дій для формування облікової політики в ціноутворенні подано на рис. 2.

Рис. 2. Послідовність дій для формування облікової політики в ціноутворенні

Джерело: авторська розробка.

Постійне зростання стає ключовим орієнтиром для підприємств, оскільки вони прагнуть забезпечити довгостроковий успіх та зберегти довіру суспільства, інвесторів та держави. У цьому контексті прозорість бухгалтерського обліку та аудиту, яка забезпечує оперативну, повну та своєчасну звітність перед зацікавленими сторонами щодо фінансового, екологічного та соціального аспектів підприємства, відіграє особливу роль. Стале зростання – це стратегічна ідея, яка поєднує економічне зростання, соціальну відповідальність та охорону навколишнього середовища. Це все окреслює напрямки зростання бізнесу в поточному середовищі, що вимагає не лише фінансового успіху, але й відкритості, етики та екологічної відповідальності. Прозорість бухгалтерського обліку та аудиту, які допомагають забезпечити точність та повноту звітів щодо діяльності підприємств, стало особливо важливим у цьому контексті. Реформи облікової політики в ціноутворенні мають включати:

- нефінансові фактори повинні бути включені в систему обліку витрат (екологічні та соціальні витрати);
- враховувати витрати життєвого циклу виробу, зокрема утилізацію або обробку;
- будувати інформаційну базу для екологічно та соціально відповідального ціноутворення.

У табл. 7 відображаються порівняльна характеристика традиційного та ціноутворення в контексті сталого розвитку.

Облікова система відіграє важливу роль у формуванні звітності, котра відображає не тільки фінансові, але й соціально-екологічні аспекти. Прозорість обліку дозволяє зацікавленим особам – інвесторам, споживачам, державі – здобувати обґрунтовану, повну та своєчасну інформацію для ухвалення рішень. Аудит, зі свого боку, гарантує об'єктивну оцінку цієї інформації, посилюючи довіру до бізнесу та підтримуючи його репутацію.

Отже, гарантування прозорості обліку та аудиту є суттєвою передумовою інтеграції засад сталого розвитку в управлінську діяльність теперішніх підприємств. Взаємозв'язок прозорості обліку, аудиту та сталого розвитку подано у табл. 8.

Таблиця 7. Порівняльна характеристика ціноутворення традиційного та в контексті сталого розвитку

Традиційне ціноутворення	Ціноутворення в умовах сталого розвитку
Орієнтоване на прибуток	Орієнтоване на економічну, суспільну та екологічну дієвість
Ґрунтується на прямих та непрямих витратах	Включає зовнішні впливи (екологічні, суспільні витрати)
Мінімізує витрати виробництва	Оптимізує видатки з врахуванням довготривалого впливу
Відсутність урахування соціального впливу	Включення витрат на безпеку праці, добробут співробітників
Не враховує утилізацію чи екологічну шкоду	Включає видатки на переробку, зменшення вихлопів, сертифікацію тощо

Джерело: сформовано автором на основі [20, с. 371].

Таблиця 8. Взаємозв'язок прозорості обліку, аудиту та сталого розвитку

Критерій	Функція в обліку/аудиті	Значення для сталого розвитку
Прозорість фінансової інформації	Відображення фінансових підсумків, видатків, інвестицій	Сприяє довірі до бізнесу, ухваленню рішень на основі реальності
Нефінансова звітність	Облік екологічних, суспільних, управлінських показників (ESG)	Демонструє зобов'язання компанії перед соціумом та довкіллям.
Внутрішній аудит	Перевірка відповідності звітності внутрішнім вимогам	Забезпечує контроль і своєчасне виявлення відхилень чи ризиків
Зовнішній аудит	Незалежне оцінювання фінансової та нефінансової інформації	Збільшує довіру інвесторів, урядовців, партнерів до практик сталого розвитку компанії
Інтегрована звітність	Об'єднання фінансових та нефінансових показників в єдину систему	Демонструє цілісне бачення підприємством впливу своєї діяльності на економіку та екологію

Джерело: сформовано автором на основі [21].

В сучасних обставинах господарювання, коли ринкове середовище характеризується високою динамічністю, а конкуренція – дедалі більшим тиском, питання формування ефективної цінової політики має стратегічне значення для будь-якого суб'єкта господарювання. Одним із ключових інструментів, що впливає на процес прийняття цінових рішень, є облікова політика підприємства.

Облікова політика визначає методи обліку витрат, амортизації, оцінки запасів, визнання прибутків і витрат, а відтак – безпосередньо формує базу для калькулювання собівартості продукції та встановлення цін. Водночас застарілі або неефективні підходи до обліку здатні зумовлювати необ'єктивну оцінку витрат, завищення або заниження цін, втрату конкурентоспроможності та фінансових ризиків.

В цьому контексті важливим є пошук шляхів вдосконалення облікової політики, котрі б сприяли підвищенню точності розрахунків, прозорості обліку, відповідності податковому законодавству та загальному зміцненню системи управління ціноутворенням на підприємстві. Шляхи вдосконалення облікової політики підприємства для підвищення ефективності управління ціноутворенням подано на рис. 3.

Важливим кроком до забезпечення ефективного контролю над ціноутворенням є вдосконалення облікової політики підприємств. Від точності та прозорості облікових процедур залежить не тільки правильність розрахунків собівартості продукції, але й здатність підприємства пристосуватися до мінливих умов ринку. Інструменти обліку витрат, методи калькулювання, оцінка запасів податкових аспектів можуть допомогти визначити більш точно рівень цін, забезпечуючи їх конкурентоспроможність та дотримання законодавчих вимог.

Впровадження більш детального управлінського обліку, інтеграція з сучасними інформаційними системами та регулярний аудит облікової політики значно підвищить ефективність управлінських рішень у сфері ціноутворення. Особливе зосередження уваги на фінансових аспектах та відповідності стандартам трансфертного ціноутворення допоможе мінімізувати ризики, пов'язані з порушенням законодавства та уникненням податкових санкцій.

Рис. 3. Напрямки вдосконалення облікової політики підприємства для підвищення ефективності управління ціноутворенням

Джерело: сформовано та доповнено автором на основі [22; 23, с. 152; 24].

Отже, вдосконалення облікової політики є основою для забезпечення стратегічного та оперативного контролю за ціноутворенням для підприємств, що, своєю чергою, підвищує фінансову стійкість та сприяє сталому розвитку.

6. Висновки

Облікова політика підприємства є ключовим елементом схеми управління, котра має значний вплив на процес ціноутворення. Коректно підібрані інструменти бухгалтерського обліку, оцінка витрат та фінансові результати можуть змінюватися залежно від точності оцінки доходу та витрат. Облікова політика в цьому контексті функціонує не лише як технічний або регуляторний документ, але і як стратегічний засіб, що окреслює базу даних для управлінських рішень. Використання узгодженого бухгалтерського обліку, управлінського та податкового обліку сприяє забезпеченню цілісності політики ціноутворення підприємств. Облік допомагає визначити реальну вартість, управлінський здійснювати аналітику прибутковості продукції та моделювати різні цінові сценарії, в той час, як податковий облік забезпечує дотримання чинного законодавства, особливо з точки зору трансфертного ціноутворення. Відповідно до цього, система обліку є основним джерелом точних даних, потрібних для визначення економічно обґрунтованих цін.

Отже, система обліку є основним джерелом вірогідної інформації, потрібної для встановлення економічно обґрунтованих цін. Водночас вади в обліковій політиці, її неузгодженість або застарілі підходи можуть спричинити викривлення фінансових показників, помилки в ціноутворенні, податкові ризики й фінансові збитки. Тому підприємствам рекомендується періодично переглядати свою облікову політику, адаптуючи її до розвитку законодавства, ринкових умов та внутрішніх потреб управління. Впровадження гнучкого обліку управління, використання ІТ-рішень для аналізу, модернізація процедур розрахунку та

забезпечення прозорості – це всі пріоритети облікової політики. Сталий розвиток змінює підходи до облікової політики, спонукаючи підприємства враховувати не тільки прямі витрати, але й довготривалі наслідки виробництва та збуту продукції. Облікова політика у сфері ціноутворення має підтримувати стратегічні цілі сталості, формувати прозору інформацію для звітності та забезпечувати справедливе, обґрунтоване формування ціни.

Підсумовуючи, можна відмітити, що ефективна, гнучка та інформативно насичена облікова політика є запорукою успішного ціноутворення. Вона гарантує точність фінансових підрахунків, юридичний захист підприємства та сприяє досягненню сталого розвитку в умовах конкуренції та регуляторного тиску.

References

1. Oliadnichuk, N. (2024). Orhanizatsiia oblikovoi polityky u pidpriemstvi [Organization of accounting policy in the company]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*, (48), 244–248. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-34> (in Ukrainian).
2. Korol, H. O., Izviekova, I. M., & Yasnohor, O. O. (2017). Sutnist poniattia "oblikova polityka" ta metodychni pidkhody do yoho formuvannia v umovakh pidpriemstva [The essence of the concept of "accounting policy" and methodological approaches to its formation in the conditions of the enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, (8), 780–784. https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/129.pdf (in Ukrainian).
3. Kushnir, L. A., Korkushko, O. N., & Kushnir, V. O. (2020). Vplyv oblikovoi polityky na orhanizatsiiu obliku hospodariuiuchoho subiekta [Influence of accounting policy on the organization of accounting of a business entity]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk – Pryazovskyi Economic Herald*, 3(20), 246–251. <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-3-42> (in Ukrainian).
4. Tanasiieva, M.M., & Smola, M.R. (2020). Aspekty formuvannia oblikovoi polityky subiektiv hospodariuvannia za MSBO [Aspects of forming the accounting policy of business entities in accordance with IFRS]. *Efektivna ekonomika - Efficient economy*, (12). <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.106> (in Ukrainian).
5. Mazur, N. (2019). Bukhhalterskyi oblik v tsinoutvorenni torhovelnoho pidpriemstva [Accounting in the pricing of a trading company]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Herald*, 3(58), 139–148. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.03 (in Ukrainian).
6. Chorna, N. Yu., & Kulyk, Yu. L. (2015). Formuvannia efektyvnoi konkurentospromozhnoi tsinovoi polityky pidpriemstva [Formation of an effective competitive pricing policy of the enterprise]. *Investytzii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, (2), 52–56. http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2015/12.pdf (in Ukrainian).
7. Koval, L. V., & Lepetan, I. M. (2021). Znachennia oblikovoi skladovoi protsesu tsinoutvorenna na pidpriemstvi [The importance of the accounting component of the pricing process at the enterprise]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, Finance, Management: Topical Issues of Science and Practice*, 4(58), 165–178. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2021_4_13 (in Ukrainian).
8. Chychulina, K. V., & Khvostenko, N. A. (2017). Suchasnyi stan formuvannia oblikovoi polityky v tsinoutvorenni [The current state of accounting policy formation in pricing]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Governance*, 6(11), 375–378. https://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/67.pdf (in Ukrainian).
9. Storozhuk, T., & Morhunenko, A. (2024). Metodolohichni aspekty transfertnoho tsinoutvorenna v konteksti formuvannia oblikovoi polityky MHK [Methodological Aspects of Transfer Pricing in the Context of Formation of IHC Accounting Policy]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys – Ukrainian Economic Journal*, (7), 117–124. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-7-19> (in Ukrainian).
10. Pomulieva, V. M., & Pylypenko, V. S. (2021). Torhova natsinka: osoblyvosti rozrakhunku i obliku [Trade margin: Peculiarities of calculation and accounting]. In *Tyzhden nauky-2021. Fakultet ekonomiky ta upravlinnia. Tezy dopovidei naukovo-praktychnoi konferentsii* [Science Week 2021. Faculty of Economics and Management. Abstracts of the scientific and practical conference] (Zaporizhzhia, April 19–23, 2021) (pp. 138–140). Zaporizhzhia: National University "Zaporizka Politekhnik". https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2021/conf/4.1/TN_FEU.pdf (in Ukrainian).
11. Tkachenko, O., & Yanko, O. (2023). Sutnist oblikovoi polityky pidpriemstva za umovy harmonizatsii systemy bukhalterskoho obliku ta zvitnosti [The essence of the accounting policy of the enterprise under the condition of harmonization of the accounting and reporting system]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (57). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-134> (in Ukrainian).
12. Melen, O. V. (2022). Osoblyvosti formuvannia oblikovoi polityky pidpriemstva v systemi obliku [Peculiarities

- of forming an enterprise's accounting policy in the accounting system]. *Zbirnyk naukovykh prats Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Bukhhalterskyi oblik, kontrol ta analiz v umovakh instytutsiinykh zmin"* [Collection of scientific papers of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Accounting, Control and Analysis in the Context of Institutional Changes"] (Poltava, October 27, 2022) (pp. 614–616). <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/3434c201-8884-4975-a7cf-2963e155a020/content> (in Ukrainian).
13. Skyba, H. I., Solodovnyk, N. V., & Bezhenar, I. M. (2024). Oblikova polityka yak zasib stvorennia analitychnoi informatsii dlia upravlinskykh rishen ta stratehichnoho rozvytku pidpriemstva [Accounting policy as a means of creating analytical information for management decisions and strategic development of an enterprise]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Ekonomichni nauky – Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Economic Sciences*, 4(76), 58–69. <https://doi.org/10.32689/2523-4536/76-8> (in Ukrainian).
 14. Shapovalova, A. P., & Kuzmenko, O. P. (2022). Finansova ta podatкова zvitnist v umovakh voiennoho chasu: kluchovi zminy ta poslablennia [Financial and tax reporting in wartime: key changes and exemptions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the State*, (8), 105–110. <https://nayka.com.ua/index.php/economy/article/view/401/403> (in Ukrainian).
 15. Holiachuk, N. V. (2016). Formuvannia oblikovoi informatsii ta yii yakisni kharakterystyky [Formation of accounting information and its qualitative characteristics]. *Sotsialna ekonomika – Social Economy*, (1), 104–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2016_1_15 (in Ukrainian).
 16. Chubai, V., & Hrytseliak, O. (2021). Otsiniuvannia systemy vnutrishnoho kontroliu pidpriemstva v protsesi audytu finansovoi zvitnosti: mekhanizm, kryterii, problemy ta sposoby yikh usunenlia [Evaluation of the Internal Control System of an Enterprise in the Process of Auditing Financial Statements: Mechanism, Criteria, Problems and Ways to Eliminate Them]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 9(97), 66–72. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-9-97-15> (in Ukrainian).
 17. Prokopenko, O. V., & Bohachov, D. I. (2023). Orhanizatsiino-ekonomichni pidkhody do vnutrishnoho kontroliu na promyslovomu pidpriemstvi [Organizational and economic approaches to internal control at an industrial enterprise]. *Akademichni vizii – Academic visions*, (19). <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8311620> (in Ukrainian).
 18. Sidelnykova L. P., & Posadnieva O. M. (2023). Oriientyry pryiniattia rishen pro ukhylennia vid opodatkovannia u transfertnomu tsinoutvorenni [Guidelines for making decisions on tax evasion in transfer pricing]. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu – Bulletin of Kherson National Technical University*, 4(87), 287–292. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.4.34> (in Ukrainian).
 19. Slobodianiuk, S. A. (2024). Sutnist ta znachennia informatsiinykh system v obliku ta zvitnosti [The essence and importance of information systems in accounting and reporting]. *Agrosvit*, (13), 107–112. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.13.107> (in Ukrainian).
 20. Khodzytska, V. V. (2025). Analiz zvitnosti zi staloho rozvytku: otsinka vplyvu na stalist [Analyzing sustainability reports: Assessing sustainability impact]. In N. V. Pysarenko & V. B. Sukhomlyn (Eds.), *Scientific dimension of understanding and searching for optimal models of Ukraine's development: Marketing, economic, financial, managerial and legal aspects: Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference* (Kyiv, March 19, 2025) (pp. 371–373). Kyiv: Academy of Labour, Social Relations and Tourism. https://oef.kneu.edu.ua/ua/depts8/k_obliku_pidpryjemnyckoi_dijalnosti/vykladachi_opd/Hodzicka.V.V (in Ukrainian).
 21. Prymachenko, O., & Romanenko, M. (2024). Zvitnist zi staloho rozvytku u zabezpechenni korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti vitchyznianskykh pidpriemstv [Sustainable Development Reporting in Ensuring Corporate Social Responsibility of Domestic Enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (64). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-146> (in Ukrainian).
 22. Shysh, A. M. (2024). Khmarni tekhnolohii u bukhhalterskomu obliku ta finansovomu analizi v Ukraini: analiz vidminnostei ta stratehii adaptatsii do mistsevoho kontekstu [Cloud technologies in accounting and financial analysis in Ukraine: analysis of differences and strategies for adaptation to the local context]. *Achievements of the Economy: Prospects and Innovations*, (2). <https://doi.org/10.57125/econp.2024.01.29.02> (in Ukrainian).
 23. Yasinska, A. I. (2023). Etapy vprovadzhennia avtomatyzovanoi systemy upravlinskoho obliku [Implementation Stages of the Automated Management Accounting System]. *Menedzhment ta pidpryemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku – Management and Entrepreneurship in Ukraine: The Stages of Formation and Problems of Development*, 2(9), 152–159. <https://doi.org/10.23939/smeu2023.02.152> (in Ukrainian).
 24. Havrylenko, N. (2021). Aktualizatsiia podatkovoho potentsialu velykykh platnykiv podatkov [Updating the tax potential of large taxpayers]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (30). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-37> (in Ukrainian).